

Nr 623.

Av herr **Fahlman**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 298, med förslag till arbetarskyddslag m. m.

Det förslag till ny arbetarskyddslagstiftning, som Kungl. Maj:t i prop. nr 298 förelagt riksdagen, innebär allmänt sett ett värdefullt steg mot ökat olycksfallsskydd och framför allt bättre yrkeshygieniska förhållanden, som, även om de rent humanitära synpunkterna lämnas å sido, på lång sikt måste vara av positiv betydelse även ur produktionssynpunkt.

Kortsiktigt måste givetvis vissa humanitärt beaktansvärda önskemål, främst frågor rörande arbetstiden, vägas mot risken av produktionsminskning. Det nuvarande samhällsekonomiska läget gör att dessa risker mer än någonsin måste beaktas. Avvägningen får emellertid icke enbart göras med den aktuella ekonomiska krisen som riktpunkt — prognosen för vår arbetskraftsbalans på något längre sikt är sådan, att stora krav ställas på ett effektivt utnyttjande av arbetskraftstillgångarna, om vi skola kunna upprätthålla vår levnadsstandard. I stort sett synes föredragande departementschefen i förevarande proposition ha löst denna avvägningsuppgift på ett lyckligt sätt. De remissvägen framförda erinringarna ha sålunda i ett flertal fall beaktats. I något fall synas dock propositionens förslag ge anledning till erinringar.

I propositionens förslag till arbetarskyddslag, § 21, meddelas bestämmelser rörande veckovila. Sålunda skall för varje period om 7 dagar arbetstagare, där ej särskilt förhållande tillfälligtvis påkallar undantag, åtnjuta minst 24 timmars sammanhängande ledighet. Sådan veckovila skall såvitt möjligt förläggas till söndag och till samma tider för alla vid ett arbetsställe anställda. Från vad sålunda stadgats må arbetarskyddsstyrelsen, efter hörande av vederbörande sammanslutningar av arbetsgivare och arbetstagare, medgiva undantag för visst slag av arbete eller visst arbetsställe. Göres inskränkning i söndagsvila skall enligt bestämmelserna motsvarande frihet från arbete såvitt möjligt beredas.

Den utformning som dessa bestämmelser i propositionens förslag erhållit utgör en skärpning av 1938 års arbetarskyddskommittés förslag på motsvarande punkter liksom av gällande lagstiftning. Sålunda meddelas i lagen inga generella undantagsbestämmelser. Varje avsteg från de givna bestämmelserna rörande veckovila lägges sålunda under dispenstvång från den nyinrättade arbetarskyddsstyrelsen.

Vid remissbehandlingen av arbetarskyddskommitténs betänkande framfördes från skilda håll önskvärdheten av att generella undantagsbestämmelser i lagen meddelades för vissa yrkesgrupper t. ex. djurskötare, flottningpersonal, post- och tullverkets personal, fastighetsarbetare m. fl.

Enligt arbetarskyddskommitténs förslag förefunnes enligt kommitténs egen uppfattning vissa möjligheter att utan dispens regelbundet göra erforderlig inskränkning i veckovilan för vissa av de ovan angivna grupperna. Departementschefen har i sin motivering tagit avstånd från denna möjlighet och genom en mindre omformulering av lagtexten markerat denna sin uppfattning. De i propositionen föreslagna bestämmelsernas kategoriska formulering aktualiserar dispenskravet även för andra näringsgrenar, som, för den händelse arbetarskyddskommitténs förslag blivit genomfört, sannolikt kunnat räkna med att bibehålla nuvarande arbetsordning utan dispens. Detta torde bl. a. gälla konditoribranschen. Konditoriyrkets karaktär nödvändiggör arbete under veckans alla sju dagar för de konditorier, som antingen ha öppet för servering och försäljning på söndagarna eller leverera efterrätter till hemmen. Genom överenskommelse mellan Svenska livsmedelsarbetareförbundet och Sveriges konditoriförening har söndagsarbetet begränsats till — för varje enskild arbetare — varannan sön- eller helgdag. Samtidigt föreligger för facket en speciallagstiftning — bageriarbetstidslagen — som begränsar söndagsarbetet till högst 3 timmar.

Ett genomförande av lagförslagets bestämmelser om 24 timmars sammanhängande veckovila måste sålunda för yrket medföra stora svårigheter av praktisk organisatorisk art. Meddelandet av erforderliga undantagsbestämmelser torde därför vara ofrånkomligt för så vitt bageriarbetstidslagens begränsning av söndagsarbetet skall kunna upprätthållas. Departementschefen förklarar sig visserligen förutsätta, att arbetarskyddsstyrelsen i uppenbara fall för viss tid eller tills vidare beviljar generell dispens för visst slag av arbete gällande även företag vilka icke äro medlemmar i den organisation som gjort en dispensansökan. Då emellertid dispensprövningen enligt förslaget skall innefatta ett hörande av respektive arbetsmarknadsorganisationer ges här arbetarparten en — i praktiken mycket stark — möjlighet att vid lämplig tidpunkt motsätta sig ett dispensbeslut, vilket kommer att verka till allmänhetens nackdel.

De möjligheter som stå till buds synas vara att *antingen* i likhet med förhållandet i § 19 formulera en allmänt hållen undantagsbestämmelse exempelvis av lydelsen: »Från vad sålunda stadgats må avvikelse ske där visst arbete med hänsyn till sin natur, allmänhetens behov eller annan särskild omständighet så påkallar» *eller ock* att direkt uppräknat samtliga de fall då undantag generellt medgivas. I bägge fallen föreligger möjligheten att från dispensvånget undantaga de verksamhetsgrenar av liknande

art varom i ovan berörda remissyttranden talats — djurskötare, fastighetsarbetare, vissa tjänstemannakategorier m. fl.

De synpunkter som ovan anförts beträffande konditoryrket förtjäna ökat beaktande med hänsyn till den för närvarande mycket kännbara bristen på utbildad arbetskraft. Ett genomförande — direkt eller indirekt — av propositionens förslag är därför icke enbart en kostnadsfråga utan även en fråga om yrkets service gentemot allmänheten över huvud taget skall kunna uppehållas i nuvarande omfattning.

Med anledning av vad sålunda anförts hemställas,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 298 måtte beakta i motionen framförda synpunkter.

Stockholm den 2 november 1948.

Georg Fahlman.
